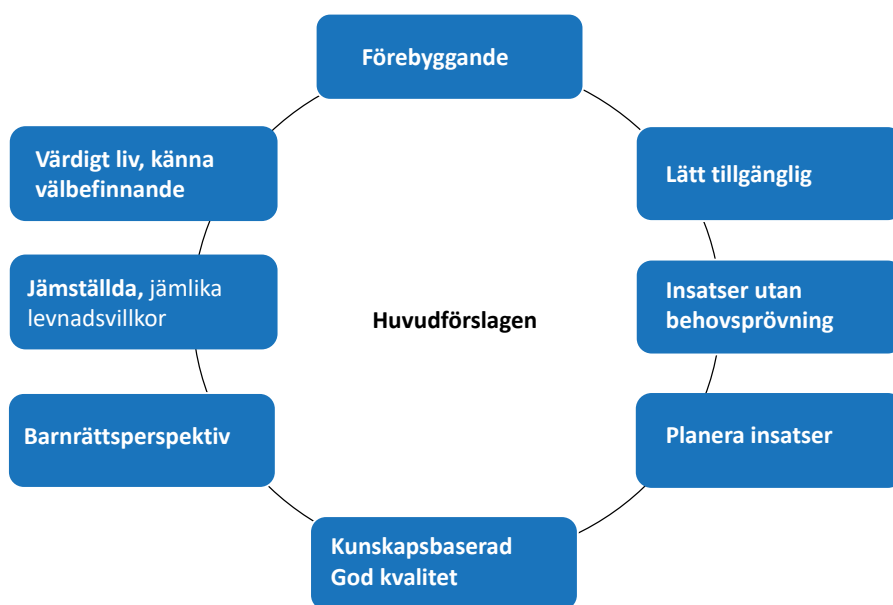

Signs of Safety och den nya socialtjänstlagen

Träff mellan 50 kommuner och organisationer

Den 6 februari 2025 bjöd ReForma in till en träff i syfte att samtala om hur Signs of Safety kan vara ett stöd i omställningen och arbetet med den nya socialtjänstlagen. Över 170 personer från ca 50 organisationer anslöt. Under träffen delades både tankar, goda exempel, utmaningar och idéer. I detta dokument sammanfattas samtalen från träffen både utifrån de tankar som ReForma delade och från de anteckningar från gruppdiskussioner som genomfördes mellan deltagarna. Konversationen utgick från SKR:s sammanfattning av huvudförslagen:

Källa: SKR

Förebyggande

Flera grupper betonade vikten av att arbeta förebyggande genom att stärka barns, familjers och nätverks resurser innan problem uppstår.

- **Exempel:** En kommun beskrev hur de implementerat nätverksmöten redan i tidiga skeden, där skolor och fritidsverksamheter involveras tillsammans med familjen.
- **Utmaning:** Att skapa en långsiktig strategi där förebyggande arbete prioriteras trots att det kan ta tid att se effekterna.

- **Möjlighet:** Genom Signs of Safety kan man systematisera förebyggande insatser genom att tydligare kartlägga styrkor och risker i familjens nätverk.

Citat från gruppernas anteckningar:

"Utbildat fältare som kartlägger i tidigt skede."

"Nätverksandan inom SofS kan hjälpa redan på ett tidigt stadium, till exempel MVC, för att i förlängningen kunna motverka placering utanför det egna nätverket."

ReFormas idéer: I propositionen framgår:

"I den praktiska verksamheten kan det förebyggande arbetet komma till uttryck på olika sätt. Det kan handla om att socialtjänsten är känd för att ge människor ett gott bemötande, att den är lyhörd och utgår från individens villkor, rättigheter och egna resurser till förändring. Sådant förtroendeskapande arbete kan sänka tröskeln för enskilda att söka sig till socialtjänsten i ett tidigt skede."

Signs of Safetys förhållningssätt hjälper oss socialarbetare att arbeta förebyggande. Det betyder att vi arbetar med att skapa relation, vi leder med frågor och vi bygger på det som fungerar. Barn, ungdomar, vuxna och de viktiga personer som finns runt dem involveras och skapar hållbara lösningar. Praktik- och lärandemetoder från Signs of Safety som kan vara hjälpsamma är kartläggningen, Mina Tre Hus, ord- och bildberättelser, genogram, nätverksarbete, uppskattande intervjuer och ärendehandledningen.

När det gäller socialtjänstens samarbete med andra verksamheter som arbetar förebyggande, tex elevhälsa, fritidsgårdar, familjecentraler, MVC, BVC, VC är det fortfarande förhållningssättet som är utgångspunkt. I samarbetet finns möjlighet att arbeta med nätverk, använda Mina Tre hus, ord- och bildberättelser och kartläggningen.

Lätt tillgänglig socialtjänst

Det fanns en bred enighet i diskussionerna om att socialtjänsten behöver vara mer tillgänglig och minska trösklarna för stöd.

- **Exempel:** Flera kommuner har infört öppna rådgivningstider där familjer kan träffa socialarbetare utan formell anmälan eller utredning.
- **Utmaning:** Att förändra gamla strukturer och förväntningar där socialtjänsten främst träder in vid allvarliga problem.
- **Möjlighet:** Genom Signs of Safety kan vi kommunicera på ett mer begripligt sätt och bygga förtroende tidigt.

Citat från gruppernas anteckningar:

"Ett bättre bemötande och ett nätverkstänk i enlighet med SofS kan minska rädsla/stigma och gör att medborgare är mer benägna att ta emot stöd vilket kan hjälpa på både kort och lång sikt samt ökad hållbarhet."

"Genom att använda kartläggning i möten exempelvis genom att använda projektor, så ser klienten vad vi dokumenterar, det blir ingen dold agenda och vi är transparenta med vår oro och bedömningar som görs. Effektiviserar arbetet och kan lägga mer tid på bemötande och uppsökande istället för dokumentation."

"Bemötande viktigt för att nå de vi behöver för att kunna jobba förebyggande - socialtjänsten behöver framstå som mindre "farlig". Hur ska vi organisera våra insatser - har vi alla insatser som våra medborgare behöver?"

"Göra socialtjänsten mer lätt tillgänglig - med Signs of Safety, effektivisera dokumentationen."

ReFormas idéer: En förutsättning för att vara lätt tillgänglig för de människor vi på socialtjänsten är till för är att vi jobbar med att bygga förtroende och att det är begripligt vad vi gör, med ett enkelt språk, så att de vi möter kan förstå. I Signs of Safety lyfts förhållningssättet fram som avgörande för utfallet, vi behöver ta ansvar för att jobba med att skapa förtroende och fungerande samarbeten med de vi är till för. Signs of Safety lyfter också fram språkets betydelse i flera delar, vikten av att prata klarspråk, använda enkla ord, och att avprogrammera "socionomiskan" eller "akademiskan" som vi ibland använder i tal och skrift men som inte gör våra bedömningar, eller insatser lättillgängliga och begripliga för de vi är till för. Signs of Safety hjälper oss också att ha en struktur för samtal från första till sista kontakt med de vi möter genom kartläggningens fyra centrala frågor för att lättare göra det tydligt och begripligt vad oron är, vad som fungerar och vad som behöver hända tillsammans med en lösningsfokuserad guide att göra nulägesbedömning och hitta konkreta nästa steg i skalfrågan för bedömning.

Insatser utan behovsprövning

En central diskussion handlade om hur den nya lagen kan möjliggöra insatser utan behovsprövning och hur det kan samspela med Signs of Safety.

- **Exempel:** Vissa kommuner har redan infört generella föräldrastödsprogram utan krav på utredning och använder kartläggning som verktyg.
- **Utmaning:** Att skapa insatser som är tillgängliga för alla utan att det leder till resursbrist för dem med störst behov.
- **Möjlighet:** Signs of Safety kan bidra genom att tydliggöra hur nätverk och befintliga resurser kan användas innan professionella insatser behövs.

Citat från gruppernas diskussioner:

"En insats som hade kunnat erbjudas utan bistånd: nätverksmöten!"

"Råd&Stöd gör kartläggning vid ett första möte, blir tydligt vilken typ av stöd personen vill ha. Behöver inte behovsprövas genom utredning."

"Utveckla mottagningen mer – de kan ganska snabbt se om det ska till utredarna eller öppenvården. Hur man kan använda Signs of Safety för att kunna göra snabbare bedömningen."

"Bevilja snabbare redan i mottagningen, lita på att familjerna själva kan om vi ger dem förutsättningar."

ReFormas idéer: Kommunens invånare ska ha möjlighet att få stöd och hjälp utan att en utredning inleds. Oavsett vilken form av insats som påbörjas är det Signs of Safetys förhållningssätt och nätverksarbete som ligger som grund. Så snart som möjligt skapa trygghet och säkerhet för de barn, ungdomar och vuxna som behöver stöd med hjälp av deras nätverk. När det gäller de insatser som kommer att fortsätta vara behovsprövade är kartläggning med de sju analyskategorierna fram hjälpsamt för att göra en heltäckande riskbedömning för barnet, ungdom, den vuxna. För att se om det är möjligt att undvika placering används säkerhetsplanering. Där placering ändå blir nödvändigt ligger fokus på om nätverksplacering är möjlig. Vid placering är Signs of Safetys budskap att första dagen för placering är första dagen vi börjar arbeta mot målet hemflytt med stöd av säkerhetsplanering. Under hela placeringstiden behövs ett konstant arbete med barnets/ungdomens känsla av tillhörighet stå i centrum (Signs of Belonging).

Planera insatser

Många betonade att den nya lagen stärker kravet på delaktighet och samplanering.

- **Exempel:** En kommun har börjat hålla möten där familjens nätverk kartläggs visuellt för att tydliggöra vilka resurser som finns.
- **Utmaning:** Att få alla yrkesgrupper att arbeta utifrån samma metod och se värdet av att inkludera nätverket.
- **Möjlighet:** Signs of Safety erbjuder konkreta verktyg som säkerställer att familjen och nätverket är involverade i planeringen.

Citat från gruppernas diskussioner:

"Kartläggning enligt SOFS förblir aktuellt även med nya SoL. De vi jobbar med är experter på sin situation. Blir också lättare att matcha rätt insatser med kartläggning"

"Planerade insatser via öppenvården, "skapat mål av någon annan". Som socialarbetare använder vi annat språk och så enkelt kan det vara att det uppstår fel i samtal. Måste använda språk som familjen använder, hör till professionen."

"Inget om dem utan dem."

ReFormas idéer: Vår förståelse från propositionen och SKRs material är att de insatser som finns i kommunen ska samordnas med flera aktörer för att anpassas till de behov kommuninvånarna har just nu. Här vill vi särskilt lyfta fram behovet av att samordna alla processer så att det blir "en familj/klient – en process" med tydliga konsekvensanalyser för barnet/klienten kring de beslut som fattas.

Kunskapsbaserad praktik

Flera grupper efterfrågade mer stöd i hur man kopplar Signs of Safety till evidensbaserade metoder.

- **Exempel:** En kommun har kombinerat Signs of Safety med MI (Motiverande samtal) för att förbättra samtal med ungdomar.
- **Utmaning:** Att säkerställa att alla socialsekreterare har tillräcklig kunskap och utbildning.
- **Möjlighet:** Att använda Signs of Safety som ett ramverk där olika evidensbaserade metoder kan passa in.

Citat från gruppernas diskussioner:

"ISU – förenkla för att det ska bli tydligt vad man kan få ut av sådan mätning. E-tjänst för uppföljning med skalfrågor av upplevelsen av kontakten med socialtjänsten."

"skalfrågor från start vid insatser för att kunna mäta progressen."

"Uppskattad intervju vid avslut."

"Meningsfull uppföljning- noggranna med att skatta oro, gör vi rätt saker? mäta framgångsfaktorer, har oron minskat? viktigt med skalfrågor när uppdrag skrivs- viktigt att barnen har egna skalfrågor, uppskattande intervju i samband med stegförflyttning på skalan- hylla & hedra."

ReFormas idéer: Det internationella nätverket av utbildare, konsulter inom Signs of Safety har tillsammans med bland annat professor Eileen Munro (Emeritus Professor of Social Policy in the Department of Social Policy, London School of Economics) arbetat fram en process för hur organisationer parallellt med att de implementerar Signs of Safety också kan implementera och skapa ett kvalitetsledningssystem som hjälper organisationen att

systematiskt utvärdera och följa upp kvaliteten och effekten av det arbete som görs inom de olika delarna och på olika nivåer i organisationen – meningsfull uppföljning

Även om SBU i dagsläget säger att fler studier om Signs of Safetys effekt behövs så finns det redan idag forskning om betydelsen av att jobba nätverksinriktat, relationsbaserat osv

Barnrättsperspektiv

Många grupper lyfte hur den nya lagen stärker barns rättigheter och hur Signs of Safety kan vara ett verktyg för att säkerställa barnets röst.

- **Exempel:** Kommuner använder Signs of Safetys verktyg anpassade för barn för att göra deras perspektiv tydligare i beslut.
- **Utmaning:** Att hitta metoder för att faktiskt låta barn påverka insatser, inte bara bli lyssnade på.
- **Möjlighet:** Signs of Safety ger strukturerade sätt att lyfta barnets perspektiv genom Mina Tre Hus och skalfrågor.

Citat från gruppernas diskussioner:

”Vi har haft för få barnsamtal tidigare, SofS har hjälpt att få syn på vikten av att göra barnens röst och perspektiv synligare.”

”Barnrättsperspektivet rimmar bra med metoder som ex mitt trygga hem, skalfrågor och nätverkstänk gällande familjehemsvård, tre hus är mkt hjälpsamt i samtal med barn och att göra så att barnets röst hörs.”

”signs of belonging i vårdplaner. särskilt när små barn placeras. samt ord och bildberättelse. hoppas att det leder till naturliga ingångar till det biologiska nätverket för de placerade barnen. vikt på att jobba bort socialtjänsten och in i nätverket. sofs barns delaktighet. mäta hur man gör barn delaktiga. kollegiegranskning läsa hur mycket barnets röst rymmer i utredningarna. jobbat för att öka den delen utifrån den feedback som de fick då. bedöma enligt en skala. medarbetarna skulle säga att de uppskattar feedbacken och att det ökat medvetenheten kring barns delaktighet. jobbat en hel del på olika barnverktyg.”

ReFormas idéer: Några punkter som vi på ReForma tagit fasta på i den Nya Socialtjänstlagen är att barns rätt till information kvarstår, med tillägget att information ska ges kontinuerligt och anpassas till barnets ålder, mognad och individuella förutsättningar. Det innefattar också krav på att försäkra sig om att barnet förstått.

Signs of Safety har sitt ursprung i arbetet med barnskydd och utvecklades för arbetet med barn och unga i kontakt med socialtjänsten. En central del i förhållningssättet är att alltid

sätta barnets röst och upplevelse i centrum för bedömningar och beslut som gäller barnet. Signs of Safetys verktyg som hjälper oss med detta är till exempel att ställa många cirkulära frågor ur barnets perspektiv till föräldrar, nätverk och andra viktiga vuxna i barnets liv för att påminna och hjälpa dem att sätta sig in i barnets upplevelse, vilja och behov. Signs of Safety har också barnsamtalsverktyg som påminner oss dels om barnets rätt att komma till tals och vara delaktiga i beslut som gäller dem, till exempel barnets kartläggning i Mina Tre Hus och Mitt Trygga Hem, och inte minst barnets rätt att få en förklaring – inte bara från professionella utan från sina föräldrar och sina viktigaste vuxna på ett barnanpassat sätt med stöd av Ord- och Bildberättelsen. Arbetar vi med Signs of Safety och Signs of Belonging påminns vi om att med stöd av skalfrågor involvera barn i bedömningar av sin egen situation men också kontinuerliga bedömningar av hur mycket barnet känner att det förstår av anledningen till kontakten med socialtjänsten och/eller anledningen till en eventuell placering eller insats.

I propositionen framgår:

Det finns mycket positivt med att placerade barn har kontakt med sina föräldrar. Det är viktigt att socialtjänsten arbetar för att det placerade barnet ges möjlighet till kontakt med föräldrar och syskon och utredningen föreslår därför att det i den nya socialtjänstlagen ska anges att socialnämnden särskilt ska uppmärksamma barnets eller den unges relationer till föräldrar, syskon och andra närstående och arbeta för att placerade barn ges möjlighet till kontakt med föräldrar, syskon och andra närstående.

Detta går helt i linje med Signs of Safety och Signs of Belonging i arbetet med placerade barn.

Jämställda och jämlika levnadsvillkor

Diskussionerna handlade om hur socialtjänsten kan arbeta mer inkluderande.

- **Exempel:** En kommun har använt Signs of Safety för att bättre förstå hur sociala normer påverkar familjers sätt att söka hjälp.
- **Utmaning:** Att säkerställa att alla familjer får likvärdigt stöd oavsett bakgrund.
- **Möjlighet:** Signs of Safety kan hjälpa till att göra behov och resurser tydliga på ett sätt som minskar risken för diskriminering.

Citat från gruppernas diskussioner:

”Signs of safety på olika språk – informationsblad och annan information på andra språk, gör det lätt tillgängligt för andra att kunna dela ut sånt.”

”Genom att implementera sofs brett i verksamheterna, och med de vi jobbar med, så skapar vi bättre förutsättningar att samarbeta över gränserna och skapa bra stöd till de vi möter.”

ReFormas idéer: I den nya Socialtjänstlagen betonas att Socialtjänsten ska, utöver att främja jämlika levnadsvillkor, även främja jämställda levnadsvillkor.

Signs of Safetys historia hänger nära ihop med en systemkritik som uppmärksammat skillnaden mellan vita/europeiska ättlingar i Australien och Aboriginsk ursprungsbefolkning där det varit och fortfarande är en stor överrepresentation av Aboriginska barn bland socialtjänstens placerade barn. Signs of Safetys förhållningssätt och vision är att alltid sätta barnets rätt till sin familj, sitt ursprung och sin tillhörighet i främsta rummet och att organisera arbetet så att vi arbetar systematiskt med inkludering, jämlikhet och jämställdhet när vi möter de familjer som är i behov av eller önskar stöd från socialtjänsten. Kärnan i Signs of Safety, oavsett om vi arbetar med målgrupp barn eller vuxna, är ett lösningsfokuserat, styrkebaserat förhållningssätt tillsammans med hög grad av familje- och nätverksinvolvering. Ytterligare något som vi på ReForma ser som stöd i arbetet med Jämlikhet och Jämställdhet är arbetet som görs inom ramen för organisatoriskt implementeringsarbete med meningsfull uppföljning så att vi i våra organisationer och kommuner på ett meningsfullt sätt kan se och följa hur det ser ut över tid tex gällande skillnader mellan kön, ålder, etnisk bakgrund osv..

Värdigt liv

Slutligen diskuterades vikten av att socialtjänsten stödjer människor att leva värdiga liv, inte bara hantera problem.

- **Exempel:** En kommun beskrev hur de har använt Signs of Safety för att hjälpa familjer formulera egna mål för ett bättre liv.
- **Utmaning:** Att skifta fokus från myndighetsutövning till att vara ett stöd för livskvalitet.
- **Möjlighet:** Signs of Safety kan bidra genom att tydliggöra individens och nätverkets egna resurser.

Citat från gruppernas diskussioner:

”Individen får driva sitt eget ärende. Vilket mål har jag? Lyssna in individens behov och önskemål.”

ReFormas idéer: I nya Socialtjänstlagen betonas att Socialtjänstens arbete ska inriktas på att enskilda ska leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Med värdigt liv menas t.ex. självbestämmande, respekt för privatliv, delaktighet och gott bemötande.

Grunden i Signs of Safety är gemensamt lösningsfokus och att skapa mål och lösningar tillsammans, en stor tro på människors förmåga att skapa förändring, trygghet och säkerhet. Signs of Safety ger verktyg och stöd att ständigt jobba för hög grad av delaktighet och att utgå från personens vilja och upplevelse av välbefinnande och värdighet. Till stöd för att utveckla förhållningssätt för relationsskapande som inkluderar och respekterar individen har vi 12-principer för partnerskap, och verktyg som kartläggningen som uppmanar till hög grad av självbestämmande och respekt för privatliv, delaktighet och gott bemötande.